

Hodnocení diplomové práce

Autor: Jan Matýsek

Název práce: *Fuj Tajxl!*

„Oslovuji muže uvnitř duše společnosti a uvnitř tebe.“ – citujeme Jana Matýska

Jan Matýsek je umělec-šaman. Ke svým realizacím umně využívá prostředky videoartu, objektů, hudby a performance, které propojuje v ucelených propracovaných audiovizuálních instalacích. V době dokončování studia v našem ateliéru je jeho práce vystavována v prestižních galeriích v Čechách i v zahraničí. Janova diplomová práce kromě studia nic neuzavírá, je spíše začátkem k několikaletému výzkumnému cyklu. Jan je hotovým umělcem už dávno a ve svých studiích archetypů bude nadále pokračovat, věříme, že celý život. Témata, se kterými Jan pracuje potřebují zrání času. Jednotlivé projekty se vyvíjejí postupně mnohdy i několik let. Proto jsme si jisté, že i jeho projekt *Fujtajxl!* bude mít další fáze, není ohraničen „pouhou“ diplomantskou iniciací.

Janova práce je podložená rozsáhlou teoretickou studií, která je konzultována s odborníky a odbornicemi na současnou teorii umění i mytologii, jako například Martin Mrskoš, Marta Štastná, Vjera Borozan, Adam Borzič nebo Jana Preková. S prezentací na téma *Ďábel a Dítě* vystoupil v dubnu 2021 na soustředění *Proměny Maskulinit* v rámci diskuzního panelu zaměřeného na Spiritualitu. Ve své teoretické práci přináší zajímavý příspěvek k úvaze nad nebinaritou, kterou nazývá po způsobu alchymistů androgynitou. Naznačuje nám, že zkoumání maskulinity se netýká jen mužů. Také formuluje působivé „poselství queerness, které otevírá pozornost k neantropocentrickým bytostem a prostupuje napříč dimenzemi a světy jako reakce na společenské systémy požírající sami sebe.“

Ve své diplomové práci s názvem *Fujtajxl!* se rozhodl čelit toxické maskulinitě psychoanalytickým způsobem. Dotýká se stinných hloubek lidské duše. K tomuto zásadnímu zkoumání přistupuje s odvahou, pečlivostí, citlivostí, upřímností a také intuitivní opatrností. Je si vědom cesty, po které se vydal a nebojí si říct o pomoc. Celá družina současných i dávných osobností filozofie, psychiatrie, psychologie a terapie kráčí s ním, *walk with me like lovers do...*

Prostě se rozhodl osobně utkat s ďáblem, jako hlavním představitelem záporného patriarchálního hrdiny. Co se děje s koncepty maskulinity během patriarchátu? Vysychá a ochabuje, až k „vyschlému klacku“. Patriarchát je podle Roberta Moora vládou nezralých chlapců (*puerarchie*). Vztahové identitní i prožitkové mantinely starého světa Janovi nevyhovují, a proto se s archetypy setkává napřímo, přijímá výzvy a riskuje mnohdy až bolestným způsobem na hranicích možností svého fyzického i psychického těla. Vznik a průběh jeho práce má charakter šamanské cesty mezi světy. Jan se ve své práci dostává na dno propasti a dál, do těžko viditelných vrstev – jsou v nich chlupy a dým, temno, těžko, dusno. Přijímá náročné výzvy a bere na sebe těžké úkoly, například pojmout do sebe a vyzvracet rodinné trauma svých přátel či setkat se s Ďáblem. Jan bere na záda svůj pytel plný stínů a odvážně s ním jde vstříc dalšímu bádání v hlubinách života. Je v kontaktu se svým stínem, s vlastním „dábelstvím“, neuhýbá i když má strach. Na obranu používá brutální

latexový humor a staví si hranice z umělých kožešin, do kterých vyholuje dávné magické obrazy.

Đábel se Janovi zjevoval jako iniciační bytost již v začátcích jeho psychedelické cesty. Bezprostřední zkušenost dítěte, onen bezrozměrný paralyzující strach Jan zprostředkovává i nám. Diplomová práce je někde na pomezí hororu a grotesky. Vzbouzí všechny emoce zároveň. Rozšiřuje vědomí.

Jan nás ani sebe vůbec nešetří. Když začal na diplomové práci pracovat, konzumoval kotvičník, aby se jeho svalová hmota zvětšila a on sám se stal toxickým maskulinním svalovcem. V průběhu realizace zjistil, že mu aktivovaný testosteron nedělá dobře na psychiku, přesto v užívání kotvičníku pokračoval. Postupně se Đáblovi vědomě připodobňoval jako jeho nejvěrnější otisk, aby zažil jeho intimní dotyk a mohl takovou osobní zkušenost diváctvu zprostředkovat. Víc než padesát odstínů stínu. Buď v kontaktu se svým stínem, nos si ho všude sebou, ať tě nepřekvapí. Prozkoumej, integruj, opečuj, může z něj být kámoš na party – „šílenec na štekách“. Rave jako forma léčení. Rozporuplná postava čerta je náš party-maker.

Ano, setkání s vnitřní podobou Đábla je iniciační proces. Obhajoba diplomové práce je jeho určitou analogií. Studentstvo musí před komisí prokázat, že si svoje téma dokáže obhájit a má tedy nárok na potvrzení způsobilosti aktivně působit na umělecké scéně.

Jan Matýsek působí přímo na obrazotvornost nevědomé složky mysli. S archetypy komunikuje přes prostředníka, určitou figuru. Například v předešlém projektu *Leviatan's Wet Dream* personifikoval nakažený a toxický vodní živel do postavy zmutovaného muže-chobotnice, tentokrát skrze postavu Đábla zkoumá maskulinitu a její základ ležící mimo pohlavnost hlouběji v psýché, v našich domnělých přesvědčeních a dualistickém pojetí světa pěstovaném patriarchátem.

Vizuální pojetí Đábla a rovněž odkaz na rave kulturu uvozuje souvislost Đábla s kolektivními rituály, přírodními živly, animismem a původními spirituálními směry východu jako je například kašmírský šivaismus nebo hinduismus. Zde jsou božstva ikonograficky znázorňována dynamicky, mnohdy při milostném aktu se svým partnerem, partnerkou nebo i v íce partnery zároveň. Božstva mají podobu pokojnou, radostnou i hněvivou, záleží na kontextu a situaci.

Đábel je tedy určitá hněvivá podoba Boha. Skrytou silou a skutečným spirituálním prožitkem je určitá korelace, milostná povaha jejich vztahu. Alchymistický proces vyrábění kamene mudrců je metaforou vnitřní transformace. Rozdíl je ve způsobu zvědomování dané problematiky (viz. kniha Catherine MacCounová – *Cestou Alchymisty*).

Pokud nejsme mágové, tak jsme dozajista monstra. Matýskův čert ztělesňuje všechno, co je odmítnuto, popřeno, vytěsněno a jako takové nás nekontrolovatelně ovlivňuje. Humor je zde formou komunikace i prostředkem vyrovnávání a nastavování hranic, zmírňuje napětí a umožňuje postupně zvědomovat a integrovat zkušenost. Čelit čertovi dokáže jedině dítě ve své autenticitě. Vnitřní dítě, tzv. *puer aeternus*, ke kterému se vracíme v náročných životních obdobích, kdy přezkoumáváme, co jsou naše skutečné vnitřní hodnoty a na jakém základě stojí. Jinak se se stínem nevypořádáme, než že se mu podíváme do očí. Přímý autentický pohled dítěte se časem stává moudrostí a čertovy chlupy zbavené manipulativního strachu zdrojem vlastní živočišné a život obnovující síly.

*The sacrificed Soul of a Child
is looking in my eyes
and last words whispered to the air "The Boy is a Father of Man"*

Wake up!

**Jana Matýska považujeme za zralou uměleckou osobnost.
S procesem i výsledkem diplomové práce jsme více než spokojeny.**

Udělujeme stupeň 1

Darina Alster a Kateřina Olivová